

Dieses Werk wurde Ihnen durch die Universitätsbibliothek Rostock zum Download bereitgestellt.

Für Fragen und Hinweise wenden Sie sich bitte an: digibib.ub@uni-rostock.de

Nicolaus Burchardi Konradus Ortelius

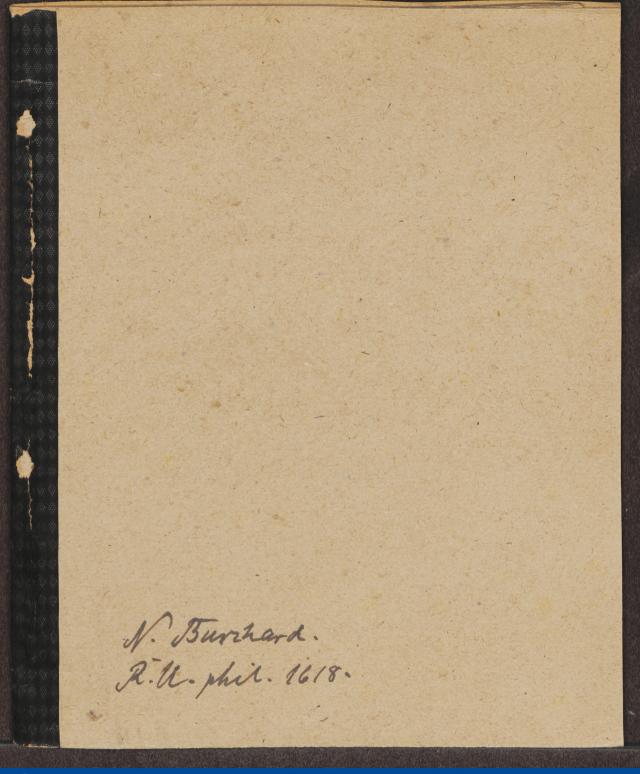
Disputatio Ethica De Amicitia

Rostochii: Pedanus, 1618

http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn729229238

PUBLIC

Druck Freier 8 Zugang

DISPUTATIO ETHICA

DE

AMICITIA.

Quam

D. O. M. A.

Consensu & autoritate Amplisima Facultatis Philosophica in celeberrima Rosarum Academia.

SUB PRÆSIDIO

M. NICOLAI BURCHARDI S. S. Theologiæ Studiofi.

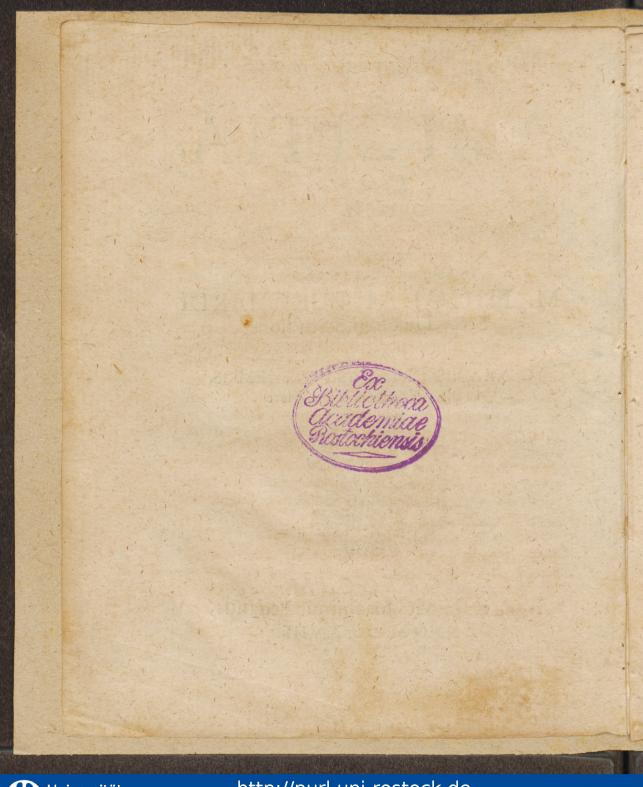
Proponit.
CUNRADUS ORTELIUS WINSHEMIUS.

ad Diem 11. Novembris hora 5. loco constituto.

ROSTOCHII
Typis exscripsit Joachimus Pedanus,
ANNO M. DC, XVIII.

Disputatio Ethica DE A M I C I T I A.

Lexander Magnus, cum à quodam interrogaretur, ubi thesauros haberet, amicos ostendens, in his respondit: Maxim: in serm: de amicitia: Quibus verbis ipse innuere voluit tantam esse, amicitiæ necessitatem, ut ea homo in vita

vix commode carere possit. Idem volebat Empædocles Agri gentinus, quando docebat, natura ita comparatum esse, ut, quæ in toto mundo constant, contrahant amicitiam, discordia vero hæc dissipet. Idem quoq; comprobavit Menenius Agrippa eleganti apologo de membrorum adversus ventriculum conspirantium dissolutione. Sicut enim ubi unum membrum alterius ministerio se subtrahit totiq; corpori imminet interitus; ita nulla civitas ram sirma est, quæ non odijs atq; dissidijs sunditus eventi possit. Quæ cum ita sint, ut revera sunt, recte nos facturos existimamus, si de hoc sructuosissimo & jucundissimo virtutum thesauro placidam hanc disputationem instituemus.

THESIS I.

Rdiemur ergo ab ipsa definitione que omnium anchovarum est firmissima Scal. exerc. 510. s. 1. ex quas no ni est innotescit: Aristoteles 1. Topic. c. 4. sees piòs son this soius vuoent piès Aristot. 2. post. c. 3. quia con stat ex is dem

issumentatione omnis cognition comparatur: Fons. lib. s. Dial. c. 4. Si quid ad scientiam scholars apparatur. Caf. lib. s. q. 1- distributio apparabunt. Caf. lib. s. q. 1- distributio tamen ex accidenti. Zaba. 4. de metho. c. 13.

11.

Libet itag, quia licet definitionem amicitia depromere ex Aristotele 8. Eth. c. 2. qui eam sic definit. Pilia est occa co avummo you un has suvem h. e. Amicitia est mutua & manifesta inter aliquos benevolentia.

III.

Hic primo observandum est, Amicitia objectum, quod est π φιληπον; hoc in specie est vel honestum vel utile, vel jucundum, hinc amicitia alia est honesta, utilis vel jucundas. illa est vera amicitia ut per se, ha posteriores ex accidenti. De honesta dicit Cicero 1. de sine. Me ipsum ames, non mea, se veri amici sumus. De utili sepe valet illud se χύτεας η φιλιά. Dum servet olla, vivit amicitia.

IV.

Honesta amicitia vera & persecta non nisi intra bonos est. Cicer, in Lal. & Aristot. 8. Eth. c. 3. & 4. Inter bonos oritur teritur & consumitur. Casm. quia dignus tantums amari quisquis bonus est. Ath. ap. Laert. lib. o. c. 1. quia nonnisi ex virtute nascitur Aristot. 9. Eth. c. 1. & tempore quog, persecta esse debet, 8. Eth. 3. 88ev aveczovs piro eAristot 7. Eth. Ult Zeuzes lente pingebat quod durarete ita diu explorandus amicus, qui sit perpetuus suturus Plin.

Hac ut rara est, ita maxime, omnium est stabilis 8. Eth.

6.3.6 8. quia virtus est stabile & firmum quid Aristotel. 1. Eth. c. 5.6 2. Eth. Et vir bonus sive virtute praditus est quadrato lapidi similis 1. Eth. c. 10. Tum quia ob virtutem, amici sibi mutuo sunt prompti, id enim virtutis & amicitia proprium 8. Eth. c. 13. mutuo sibi bona similiter volunt. Aristot. 8. Eth. 13. Omnis autem amicitia vis in voluntatis Studiorum & sententiarum consensu posita est, Cic. 1. de Legib. Igitur talis amicitia probitate servatur. Piccol. grad. 7 Philosoph. moral. c. 4.

Quas autemutilitas conglutinat easdem commutata resolvit (cic. in Lel. οι Σφ το χεήσιμον οντες άμα τω συμφέτον la
Δαλύον ως Aristoteles 8. Eth. c.4. Sunt amici βρώσιουμας πόσιοι
qui fortunis alicujus inducti amicitiam ejus secuti sunt & simulatá, fortuna elapsa est devolant omnes, Cic. 4. ad Heren.
instar muscarum culina nidore sublato. Schal. lib. 2.ex. 12.q. s.

Hunc quem viva tibi, quem mensa paravit amicum Anne putas sidæ pignus amicitiæ.

Martial. 2. Epigr.

VII.

Amicitia jucunda quia pracipue est inter juvenes tumo propter ipsorum tum propter jucunditatis mutabilitatem facile rumpitur Aristot. 8. Eth. c. 3.

VIII

Secundo amicitia dicitur Evoca, hic quaritur? quid sit

IX.

Eŭroia vel benevolentia est amor propter virtutem occultus & ociosus. Hic observandum est, quod benevolentia alia sit Theoretica alia practica.

Theoretica consistit in optando bono. Practica in opera-

tione, quaterus bonum perficit illudý, benefaciendo alijs communicat.

XI.

Differt autem benevolentia ab amicitia tribus potissimum modis. i. Βύνοια dicitur otiosa, quatenus nec per officia nec per benefecta ses erga alterum declarat, quod prastat amicitia. 8. Eth: c. 2: 2- Est etiam webs ανώπες erga ignotos; amicitia ad solos probos & notos 9. Eth. c. s: 3. Φίλησις μεπὰ ωτηθείας ή β΄ Δυνοια κὰς ἐπ πεοσπαία.

XII.

Tertio Amicitia vel έννοια dicitur esse inter paucos. Que ipso Arist. vult. 9. Eth: c. 10. Virum bonum nec αφιλον esse nec πλυφίλον. Ratio tum quia pauci viri boni ων μόνων φιλία αδιαβλη τος εςιν 8. Eth. c. s. tum quod amicus est αλω ων τος 9. Nicom. c. 4. h.e. alteri sese quasi communicat, σ totum in alterum essundit, quod pluribus sieri nequit; Ut enim. :

Pluribus intentus minor est ad singula sensus.

Sic benevolentia in unum defixa unita est adeog, fortior: at per plures dispersa non potest non cuivis obtingere, multis modis debilior est, atg, infirmior.

XIII.

Quarto dicitur mutua benevolentia quatenus inter amicos mutua animorum sit consenso. Ad mutuum vero consensum requiruntur duo Æqualitas & Reciprocatio Hinc desinit Aristoteles Pirlas quod sit Evoia es avlumus son qua alias avlostrose nuncupatur h.e. restexio amoris & voluntatis ad idem principium è quo ortum suum traxerat. Il on igitur amicitia, si non redamatus amatur, quippe natura utrius relationem importat, uti relatorum desiciente uno, tota relatio corruit. Et sane manifestum est, quod duplex incurrat in amicitia vitium. 1. Injustitia. Nam amantem non redamare est. se

est signum vel species injustitie. 2. Odium, non enim infrequens amantem odio haberi. meso un ergo amor quo bruta, prosequimur, quodivites res inanimas aurum, gemmas, ex res pretiosas, similes matres suos infantes amplectuntur, nec amicitia est nec benevolentia, Phonos ergo sit nec Piosa.

Ultimo dicitur un navo ávesau non latens quonjam amicus alteri sua officia semper, quando necessitas estlagitat, exhibet. Hinc tritum illud: Amicorum omnia sunt communia. Est enim comes amicitia perpetuus o sema qua bonis suis omnibus, quibus potest modis prodest amico, ejusq, commoda sedulo juvat.

Quæstiones.

I. Quastio.

An amicitia homini est necessaria.

Veritas hominis solius meta est, inquit Shhal·2. de Lla adeo quidem ut & proprix opiniones ad illius prasidium delenda exerc. c. s. g. Et cum exquista rerum veritas subtilius exquiritur, per exiguam probationis vim habet testimonium, ideog, secundum veritatis tabulam paucis, quid agendum, expediendum. Saniores enim is sunt qui veritatem ducem sequentur, inquit Plato in Critone. Nos pro assimatione quastionis sic argumentamur. 1. Quia homo dicitur solve modifica Aristotel. 1. polit. c. 3. & lib. 1. Eth. c. 7. dicitur natus ad civilem conjunctionem & communionem. Hinc & Subtilitatum Magister Schaliger hominem ductum vult ab òpique. II. Quia maximum est bonum civitatibus. Arist. 2. polit. c. 2. 111. Quia divites neg pauperes, neg Juvenes neg senes.

nes amicitia carere possunt. Divitibus ergo est amicitia necessaria were the Possunt way xeñou ut opes suas recte possint possidere ijsá, frui. II. Pauperibus were the niseriam. A subsidium & solatium adversus egestatem & miseriam. A micitia enim (ut inquit Cicero) secundas res splendidiores facit & adversas partiens communicansá leviores. III. Juvenibus were tas nouries ad promotionem rerum praclare gerendarum. IIII. Senibus were the decation no se son son se son des ton decation no disp. Eth. 14. quast. I. Arist. 8. Eth. c. 1. Et ob hanc ipsam hanc necessitatem Cicero quod qui amicitiam de mundo tollit solem auser re videtur verissime dixit.

II. Quaftio. An amicitia consistat in absentia.

Maxima vis amicitia in usu ponitur hic vero usus est, ut serenissimam amici frontem (in qua mens pingitur) sape contempleris. Cas. in Eth. p. 623. Hinc Aristoteles ex aspectu amicorum plurimum recreari dicit. Oculi enim amicorum sunt quasi fenestra, per quas apertas omnes animilatebras & recessus non secus ac si essemus illic intuemur. Absurdum ergo illud non est quo tanquam epiphonemate concludit 9. lib. Eth. Aristoteles nimirum, quod in vera amicitia maxime sit expetendum una cum amicis vivere. Nam ut periti gubernatoris prasentia navem in portum ducit absentia periculum naufragij facit : ita aspectus & consolatio amici summam animi quietem distractio vero metum & oblivionem parit. Cas. p. 624. Jam vero ut quid de quastione sentiendums dicam breviter distinguendo inter absentiam plane mutame, qua ne quidem per literarum vel aliorum amicorum internuncium interpolitur & vocalem dictis medijs ad sui ipsius restauration

rationem aut conservationem intentam quarum priorem saltem quastio nostra repudiat

III. Quastio.

An amicitia quæ contrahitur cum latronibus pro vera sit habenda?

Eleganter inquit Cicero lib.s. de finibus: Tantus est innatus in omnibus cognitionis amor & scientia, ut nemo dubitare possit, quin ad eas res hominum natura nullo emolumento incitata rapiatur. Id quod Aristoteles lib.s. Metaph. c. 1. hoc modo expresse dicit: navres oi av rewni es expormi es devu quod. Quapropter ut hujus quastionis scientiam venemur, oportet ut per causas cognoscamus: Scire enim rem est per causas cognoscere. Aristot. 2. post. c. 2.

Fundamenta verò, que pro negatione bujus questionis mili-

tant, sunt hec.

Illa amicitia non potest dici vera quænon oritur ex virtute. Aristot, 9. Eth. c. 1.

Atqui Latronum amicitia non oritur ex virtutee.

E. Latronum amicitia non potest dici vera..

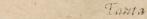
2. Nullum malorum consortium est vera amicitia.:
Arist. 9. Eth.

Latronum consortium est malorum consortium, E. ipsorum consortium non est vera amicitia.

Vitanda ergo est pravorum consuetudo: nam labem & contagium habet. Aspidem sub linguà, venenum sub hamo dissimulator offert: Si tetigeris, dormiendum; si gustaveris, pereundum erit. Est enimin tali amicitia frons sine corde, fraus sine fide. Cas. in Eth. p. 625.

IIII. Quastio

An Amicitia sit ineunda cum infidelibus?

Tanta est humani ingenij inscitia caligo, tanta hominum vanitas, licentia & perversitas, ut nihil singi possit tam absurdum, inopinabile à ratione abhorrens, quin aliquando aliquem assertorem & desensorem babuerit Per. l. 15. c. 12. Coll. Connimbr. de Cælo c. 3. q. 6. att. 3. Ejus rei veritas in hoc perspicuè cognosci potest, quod multi dictitant, amicitiam cum insidelibus esse ineundam. Nos verò à parte negativa stamus, camá probamus sic.

Quicong; non habent proprium amicitiæ, cum illis.

amicicia non est incunda.

Atqui infideles non habent proprium amicitiæ.

Ergo cum illis amicitia non est incunda.

Minorem probo sic: Proprium amicorum officium est idem velle idemá, nolle, & esse unam animam in duobus corporibus.

Quoscunq; ergo idem velle idem ; nolle simpliciter impossibile est, inter cos sirma amicitia esse non potest.

Atqui fidelem cum infideli idem velle idem q; nolle

simpliciter impossibile est.

Is enim veram, hic contra falsam religionem vulta propagatam. E.

Mera proinde illa amicitia est, inquit Hiero: in Epist. ad Paul. & Christi glutino copulata, quam non utilitas rei samiliaris; sed & Dei timor, & divinarum Scripturarum conciliant studia.

Sed obijciat aliquis. Ubi est unum corpus my-

sticum, ibi potest esse vera amicit ia.

Atqui fideles & infideles funt unum corpus

mysticum.

Minorem prob: ex Epist.t.Cor.10. in qua Paulus non tantu fideles sed & insideles simul unum corpus appellat, quia tă side-es quam insideles, participant de pane benedicto. Ad hoc responde-

spondemus distinguendo inter corpus mysticum unionemtantum externam respiciens: Et inter corpus mysticum unionem internam respiciens. Hac distinctione observatà facilius est respondere ad argumentum. Dicimus ergo sic argumentando.

Ubi est corpus mysticum non unionem externam respiciens, sed internam, ibi potest vera esse ami-

citia: quia ibi est vera fides.

Atqui infideles licet sint corpus mysticum nihilominus tamen unionem tantum externam respiciunt & non internam. E.

Nec obstant nobis, quod Christus dicit Matth. 5. Diligites animicos. Resp. primo Christum hac verba opponere Parisaoru traditionibus, dicentium: Diliges proximum tuum, & odio habebis inimicum tuum. Pharisaicum ergo estes inimicu. Quin & in lege exprese pracepta est dilectio inimici Ex. 23. Si occurreris bovi inimicitui, aut asino exranti reduc ad eum. Si videris asinum odientis te jacere sub onere, non prateribis sed sublevabis eum. De odio habemus exemplum Davidis Ps. 139. v. 21. 22. Nonne, qui oderunt te oderam, & super inimicos tuos tabescam? presecto odio oderam illos? Sunt eniminimici Dei etiam nostri. Et in lege pracipit Dominus Israëlitus ne faciant pacem cum Ammonitis & Moabitis, nec quarant eorum bona cunctis diebus vita sua semplem. Deut. 23.

2. Distinguendum est interinimici malitiam & natură illam odisse debent omnes boni, & optare ut puniatur; hanc diligere ut corrigatur. Sed stita interim tn. non sequitur amicitiam cum insidelibus esse in eundam, licet ipsorum natura sit bona. Gen. 1. v. 2. Sed potius quia ipsorum actio est mala meritò ipsos sugere debemus. Matth. 7. Observandum tamen est, nos hic non contemnere illos, qui cum insidelibus negotia sua exercent. Nam aliud est negotium exercere cum insidelibus, ad eosdem divertere, aut etiam hospitio excipere, aliud est cum illis amicitiam colore, conversari familiariter, seg, totum B. 2

tradere, & cor in illos effudere, à qubus quis gravissimis in rebus dissidet: id vero abs à consciette violatione sieri nequit: atg. ideo concordiam (amicitiam) talem impossibilem dicimus & illicitam. Impossibilem; quia maximum the saurum non communicas, & partem cordis pracipuam tibi reservas, imo ab alienas; & horrore maximo resugis. Hinc sit ut amicitia vel concordia talis facili momento vursus dissiliat, quo nil magis eidem inimicum. Illicitam; 1. ob incommodum dissimulationis, quam capitalem novimus ex Matth. 10. v. 33. 2. ob periculum seductionis, quod toties inculcat, Dominus Ex. 33. v. 32. Deut. 7. v. 3. Exemplum suppeditante sapientisimo Rege Solomone 1. Reg. 11. v. 7.

Caveant igitur Christiani pij & fideles, ne amicitiam, cum insidelibus ineant, vel ullam opologicus cum ipsis trahant,

2. Corint 6. v. 14.

Jugum autem cum infidelibus trahitur tripliciter

1. Respectu simulationis, si quis veram religionem simus let ore, & falsam interim colat in corde; vel si veram religio-

nem quis colat in corde, er falsam simulet ores.

2. Respectu consussionis, si consusso religionum introducatur, ut Agyptij secerunt teste Diod. Sic. lib. 7. Qualis etiam, Samaritanorum erat religio, qui simul colebant, Jehovam, Deum Israelis, & Idola gentium ut patet. 4. Reg. 17. Et hi sunt similes calamis qui à vento agitantur. Matt. 11. Christiani vero hominis est veritatem doctrina calessis sundamentum verbi divini diligenter addiscere, & cognoscere, cognitamis sirmo assensu amplecti, & constanter consiteri. Quia corde creditur ad justitiam, sed ore sit consesso ad salutem. Rom. 10.

3. Respectu publica collusionis in rebus adiaphoris sive in ritibus & ceremonijs in gratiam hostium veritatis sacta, ut si minister Ecclesia utatur fractione panis Calvinistica vel reigiciat imagines ex templis, vel in cantilenis alijsq ceremon

nijs quic qua immutet. Etenim adiaphora respectu Objectorii du = pliciter considerantur : Vel enim Ecclesia doctoribus res est cu fidei consortibus, vel cum vera religionis hostibus. Quando agitur cum hominibus eandem fidem profitentibus, sed in libertatis Christiana praxi nondum plane vel institutis vel exercitatis, in horum gratia in rebus adiaphoris aliquid mutare licet, hid Christiana charitas, ecclesia utilitas, & reinecessitas postulat Quo pacto Paulus 1. Cor. 9. v. 19.20.21.22. de se dicit: Omnibus se factum esse omnium, boc est omnium infirmitatibus neglecto jure suo sese accommodasse, Judais quasi Judeums intimis quasi Judaicas Ceremonias observando: Denig infirmum, boc enim demittendo se ad infirmitatem bominum ex Judais & gentibus conver forum, necdum in fide satis confirmatorum; dum videlicet mansuete & absq, rigore cum illis egit. Verum quando cum hostibus veritatis Ecclesia Doctoribus res est, tum in ritibus & ceremoniis per se indifferentibus nil quicquam illis est cedendum. Quia tum res per se libera no amplius talis est, sed in hoc casu fit pars confessionis, que invariabiliter est retinenda, neg in minima. parte inflectenda in gratiam adversarioru & ad offensionem infirmorum. Ita Paulus propter falsos fratres, qui urgebant circumcisionem tanguam ad salutem necessariam, & ingressi erant ad explorandam libertatem ejus, quam habuit in Christo Jesu, ut ipsum in servitutem redigerent, Titum non circumcidit, licet ea ceremonia tum temporis esset indifferens Gal. 2. & hoc suo exemplo docet Galatas: Stent in libertate, in qua vocati sunt, es non patiantur se jugo servitutis subijci. Gal. s. v. 1. Quo exemplo & nobis hodie in abrogatione Ceremoniarum nibil quicquam adversarijs est concedendum, sed in talicasu ceremonias Ecclesiasticas habemus ut res necessarias, qua sine vulnere conscientia & Scandalo Ecclesia mutari non possunt, presertim cum sciamus, quod juxta Augustini sententiam.

tentiam, ipsa mutatio consuetudinis, etiam que adjuvat utilitatem novitate preturbet.

V. Quastio.

Cum Amicitia, teste Aristotele lib. 9. Eth. consistat inmutuo consensu, non inepte hic quæritur.

An Amicitia aliquando admittat dissensum & reprehensionem?

Respondeo breviter, amicitiam admittere quidem dissensum & reprehensionem sed ita ut non pariat odium aliquod aut
suspiciones sinistras vel simultates. Observandum tamen est,
quod in reprehensione respectum habere oporteat non solum ad
qualitatem personarum, sed & ad loca & ad tempora, tums
quomodo reprehensione utendum sit, & qualiter reprehendendus correctionem eam sit admissirus. Hic fertur, quod cums
quidam ebrietatem alteri his verbis exprobrasset: non te ebriositatis tua pudet? responderit ille, non te pudet ebrium reprehendere? Simili ratione intempestivum foret, & majori errori causam esset daturus, qui maledicum in ipso caloris impetu
& prasentibus alijs vellet corrigere.

Nec vero solum praceptum illud sufficit, sed pro plena discretione necessum est honesta aliquâ fallaciâ uti, & reprehensionis amaritudinem cum laudis alicujus dulcedine miscere, aut etiam ostendere nos alios culpare ob eosdem defectus,
quibus is laborat, quem corrigere cupimus, aut verò nos ipsos
arguamus, innuentes ejusdem erroris nos quog, esse reos.
Et ut finiam tandem hane disputationem, dico, ita corrigendumesse amicum, ut & grata sit ea correctio, & magis,
magisq eum-nobis obligatum reddat.

ल्ड ३०

Doctissimum Dn. Respondentem.

De AMICITIA Disputantem.

I non præ vulgo sapiat quid quisq;, videtur Diple fibi vegetos egisse in glorius annos. Sunt ergo inventi, qui quod nix nigra, quod ignis Frigidus, & tellus fit mobilis, aftra quiescant, Demonstraresuis voluere a pro uga, & amplam Ingenio famam laudemą; decufq; mereri. Tu quoq; non temere prodis, & prodis amata. A multis, paucis exculta & cognita paucis Quid sit amicitia, & multis quæsitus amicus, Prime fere ex multis, modo sit quis amicus, amicis Winsheimi: fiquidem si quam inquisitio veri Si quam promeruit famam defensio falsi Splendida, tu certe laudem Conrade mereris (Dicere fi fas est) istis majorem, apud illos Qui certò statuunt, opus hoc operosius esses Si quis quod nusquam est, probat este & dicere tentat. Quid sit: quam si quis, quod vere est tantum ait illud. Affectum esse aliter, quam sensibus esse putatur Namq; ego amicitiam, quæ nusquam est, credere nolo Esse aliquid, nec amo, qui non est ullibi, amicuma-Tu tamen esse probas, & quid sit, disseris. Esto Ergo quod esse cupis: nee cui reputaberis unquamo Turpiter hic molles egisse in glorius annos.

FEREMIAS NIGRINUS.
Festum

FEstum MARTINI, prasens homines celebrare,
Dum satagunt, illos Bacchus rapit, hosce Cupido
Et Cytherea: tibimentem sedatior ille
Exercet Deus, atq, opera ad meliora remittit.
Ethica namq, subis defendere Praside docto,
Burchardo, quem Phæbus amat, que laurus honorat.
Macte novis ceptis! Es sic perducito cursum
In furis studio; sic fustinianus honores
Et sua cum funone Venus tibi pramia sirment,
Omine sælici succedant talia cepta.
Atq, tuis studijs sic det Deus emolumentum.

JOACHIMUS PANSOVIUS Sund.

On fatis est quid sit virtus novisse, sed ipsame Exercere velit, qui Sophos esse velit.

Non & amicitiam satis est novisse, nec ipsame Quid sit, quid non sit, dicere, sed colere.

Hic opus, hic labor est, hic vitæ meta beatæ, Huc adamate tuum tendere frater erit Idcirco fratri sis frater, amicus amico.

Sic verè nosces, quid sit amisitia.

JOHANNES ORTELIUS
Winshemius.

新(0)%

